

Előszó

„Jé, a kutatás szerint szeretem a csípős ételeket, jobban szeretek teniszezni, mint golfozni, van legalább egy hírlap-előfizetésem, kb. 30-35 nyakkendőm van és soha nem veszek citromízű terméket... de ezek közül egyik sem igaz rám.”

Napjainkban egyre többet hallunk arról, hogy mennyire fontos az adatok gyűjtése, kezelése, elemzése és azok információvá alakítása. Elég, ha a saját mindennapjainkra gondolunk, hogy mennyi adatot gyűjtünk egy mikrohullámú sütő, egy nyaralás vagy egy autó vásárlásakor, és ez a folyamat még intenzívebb, ha a mindennapi munkánkra gondolunk. Az adatgyűjtés és -elemzés számos területen jelen van, mint például a biológia, a kémia, a közgazdaság-tudományok, a marketing, az értékesítés, a menedzsment, a műszaki tudományok, az orvostudomány, a pénzügy, a piackutatás, a pszichológia, a számvitel, a szociológia, a tanácsadás. Gondoljunk csak bele, hogy az orvosok mennyi adatot gyűjtenek a páciensekről, a gyógyszerészek és vegyészek a gyógyszerekről, hatóanyagokról és azok hatásosságáról, a mérnökök egy-egy új termék vagy gyártási rendszer fejlesztéséhez, vagy a vállalatok a teljesítményükről, a dolgozóikról, illetve a vevőikről. Az adatok gyűjtése és feldolgozása, információvá alakítása tehát minden területen elsődleges fontosságú, ugyanis döntések sorozata múlik rajta.

Mindazonáltal számos esetben ennek a hatalmas potenciális információ-mennyiségnek csak kis részét használják fel. Ennek megfelelően „az információ hatalom” szlogen napjainkban csak akkor válik valóra, ha az adatokból tudományos módszereken alapuló elemzéssel és értelmezéssel valóban információt hozunk létre. A tudományos elven működő kutatás elkerülhetetlen, bármilyen tudományos vagy gyakorlati üzleti területről is legyen szó, és minden kutatást a lehető legnagyobb mértékű alapossággal kell megterveznünk, mintha csak az az esélyünk lenne az adatgyűjtésre. A kérdés tehát az, hogy megvan-e az a készségünk, hogy az információáradatból rendet csináljunk, és hozzájáruljunk a tudás-teremtéshez. A könyv elsősorban két készség fejlesztésében kíván segítséget nyújtani, egyrészt az adatelemzés, másrészt pedig az adatértelmezés készségében.

A könyv struktúráját tekintve az első fejezet röviden bemutatja a kutatási terv kialakítását, az egyes kutatási módszereket (feltáró, leíró, ok-okozati), a skálázást

és a mintavételt, illetve a kérdőívszerkesztést és az adatgyűjtést. A második fejezet bevezetést nyújt az SPSS program használatába. A harmadiktól a kilencedik fejezetig a könyv az egyes elemzéseket – az egyváltozós, a kereszt tábla, a variancia-, a korreláció-regresszió, a faktor-, klaszter-, a diszkriminancia- és logisztikus regresszió-elemzéseket – mutatja be. A tizedik fejezet az adatok prezentálásával és a jelentéskészítéssel foglalkozik. Az egyes fejezetek tartalmuknál fogva eltérő struktúrát követnek, ugyanis igyekeztünk a következő logikai ívet kirajzolni:

- a fejezet céljának ismertetése;
- gyakorlati példák a módszer lényegének illusztrálására;
- a módszer feltételeinek bemutatása;
- az elemzés és a program „mechanikájának” ismertetése;
- az eredmények értelmezése;
- a kapott adatok felhasználásának és prezentálásának szabályai.

Kizárólag kutatással és adatelemzéssel ugyan viszonylag kevés ember foglalkozik, különböző formában mindenki találkozik ilyen feladatokkal. Ezt szem előtt tartva a könyv megírása során a következő irányelveket követtük:

Problémamegoldás: A legtöbb fejezet egy problémamegfogalmazással indul, amelynek megoldását az olvasó végig tudja követni. A fejezetek tartalmazzak egy vagy két további esettanulmányt is; amelyből az első a gyógyszerészeti iparág néhány aspektusába, a második pedig a Research International Hoffmann kutatásaiba enged betekintést.

Döntésközpontúság: A könyv az egyes elemzések döntésközpontú bemutatására törekszik, azaz végigvezeti az olvasót az adott probléma megoldásának folyamatán és szembesíti az elemzés során szükséges döntésekkel.

Gyakorlatiasság: A könyv egy kutatási és adatelemzési kézikönyv, és nem statisztikakönyv. Tehát elsősorban azoknak készült, akik az elemzések gyakorlati alkalmazási lehetőségeire kíváncsiak, és gyakorlati tanácsokat szeretnének kapni a munkájukhoz. Az olvasó a fejezetek elején bemutatott rövid példákon keresztül azonnal el tudja dönteni, hogy vajon szüksége van-e erre az elemzésre.

Személyre szabottság: A könyv az adatelemzésben mind a kezdő, mind pedig a gyakorlott szakembereket segíteni kívánja. Az olvasó érdeklődésétől függően bizonyos részek átugorhatók vagy további elmélyülésre adnak lehetőséget.

Összefoglalva a könyv különböző területen tevékenykedő szakemberek számára kíván segítséget nyújtani a kutatás és az adatelemzés terén, amelyet a bemutatott problémák széles köre támaszt alá. A könyv a kutatás során használt elemzési módszereknek egy jelentős arzenálját mutatja be egy, a világ leggyakrabban alkalmazott statisztikai programcsomagja, az SPSS segítségével. A könyv kiemelkedő abban a tekintetben, hogy a nemzetközileg elismert Research International Hoffmann piacutató cég közreműködésével jelenik meg. Továbbá a könyv egyes fejezeteiben bemutatott példák adatbázisai és kérdőíve is hozzáférhető a www.marketprof.hu weboldalon.

Végül, de nem utolsósorban szeretnénk megköszönni mindazoknak a segítségét, akik segítettek a könyv megjelenésében. Köszönetet mondunk támogatóinknak, a Research International Hoffmann-nak és az SPSS Hungarynek. Külön köszönet illeti a lektorokat: Sugár András, aki a könyv különböző változatainak át-olvasásával, új szempontokkal és javaslatokkal óriási segítséget nyújtott számunkra, valamint Simon Juditot, aki szakmai tanácsaival segítette a szerzőket. A gyógyszerári adatbázis felhasználásáért hálával tartozunk Bauer Andrásnak, a szakmai támogatásért Hoffmann Mártának, Hofmeister-Tóth Ágnesnek és Horváth Dórának, valamint az anyaggyűjtésben nyújtott segítségükért Galambos Katalinnak és Takács Zoltánnak. Juhász Péter szerkesztői munkájával és megjegyzéseivel, Mertz Gábor pedig szakmai segítségével járult hozzá a könyv tartalmi javulásához. Végül, de nem utolsósorban szeretnénk köszönetet mondani szeretteinknek is, különös tekintettel szüleinknek, valamint Orsinak, Jankának és Michelle-nek.

Jelentős energiát fektettünk abba, hogy ez a könyv mind tartalmilag, mind szerkezetileg, mind pedig pedagógiailag magas színvonalú legyen. Mivel azonban a program rendkívül széles körű alkalmazást kínál, célunk nem lehetett a teljeskörűség, valamint nem zárható ki az sem, hogy minden igyekezetünk ellenére sem sikerült minden egyes hibát kiküszöbölnünk. Ezért rendkívül fontos szerepet kap az olvasó, akinek nem csupán azért vagyunk hálásak, mivel figyelmével megtiszteli a könyvet, hanem azért is, mert esetleges építő jellegű megjegyzéseivel tovább segít bennünket. Ha bármilyen jellegű észrevétele vagy javaslata van, kérjük, írjon az spsskonyv@marketprof.hu e-mail címre!

A könyvet ajánljuk minden kvantitatív kutatással foglalkozó gyakorlati és akadémiai szakembernek, diáknak és érdeklődőnek egyaránt.

Budapest–Auckland, 2007. március.

A szerzők